

Reykjanesbæ, 17. nóvember 2023

Alþingi
Atvinnuveganefnd

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á raforkulögum nr. 65/2003 ásamt síðari breytingum. Þingskjal 355, mál 348.

Inngangur

Á undanförunum misserum hefur mikið verið fjallað um orkuöryggi almennings og ráðherra m.a. unnið að sérstökum lagabreytingum hér að lútandi. Á 153. Lög-gjafarþingi 2022-2023 lagði ráðherra þannig fram fyrsta hlutann að laga-breytinum sem ætlað er að leggja grunninn að því að treysta orkuöryggi almennings. Er það mál nú lagt fram aftur með minniháttar breytingum.

Frumvarpið byggir m.a. á vinnu starfshóps sem ráðherra skipaði í janúar 2022 til að fylgja eftir og gera tillögur á grundvelli skýrslu starfshóps um orkuöryggi á heildsölumarkaði frá árinu 2020. Verkefni starfshópsins sem skipaður var í janúar 2022 var að gera tillögur að **reglum um raforkuöryggi** og lauk hann störfum með **skilabréfi til ráðherra í júní 2022** en því fylgdu **drög að reglugerð** um raforkuöryggi.

Var það niðurstaða ráðuneytisins að til þess að koma tillögum starfshópsins í framkvæmd væri fyrst nauðsynlegt að **treysta lagagrundvöll slíkra reglna** og því er lagafrumvarpið komið fram. Mikilvægt er að hafa í huga að framangreint frumvarp er aðeins einn áfangi á þessari leið eins og fram kemur í greinargerð með frumvarpinu. Hlýtur því að koma til álita að ganga lengra í frumvarpsgerðinni en hér er gert.

Í skilabréfi starfshópsins var sérstaklega vikið að **stöðu rafkynta hitaveitna** og að þær ættu að falla undir skilgreininguna um **alþjónustunotendur** auk þess sem samhliða þyrfti að *„tryggja rekstrargrundvöll þeirra með skýrum hætti“*, eins og segir í skilabréfi hópsins.

Í drögum að reglugerð sem starfshópurinn skilaði af sér er lögð áhersla á að tryggja raforkuöryggi alþjónustunotenda og stuðla að aðgengi almennings að raforku á **stöðugu, sanngjörnu og jöfnu verðlagi óháð búsetu** og leggja ákveðnar skyldur á raforkuframleiðendur í þessu skyni. Þetta regluverk og þessar skyldur þurfa einnig að ná til þeirra fjölmörgu heimila sem nýta fjarvarmaveitur til sinnar húshitunar.

Rafkynntar hitaveitur - fjarvarmaveitur

Forsögu rafkynntra hitaveitna er ágætlega lýst í skýrslu Iðnaðarráðuneytisins frá árinu 2016 sem ber nafnið „[Framtíð kynntra veitna](#)“. Þar kemur fram að þessa forsögu megi rekja allt aftur til ársins 1977 þegar ráðuneytið og Rafmagnsveitur ríkisins gerður sérstaka úttekt á verkefninu og hvar væri heppilegt að koma upp slíkum fjarvarmaveitum. Var þá fyrst og fremst horft til svonefndar kaldra svæða þar sem jarðhiti er ekki til staðar. Þar kom jafnframt skýrt fram að grunnforsenda þess hægt væri að koma upp rafkyntum hitaveitum „**að verð á orku til kyndistöðva væri verulega lægra en á orku sem afhent væri við hvert hús**“, eins og það var orðað.

Hingað til hefur þessu markmiði að hluta til verið náð með því að rafkynntar hitaveitur hafa verið á sérstökum gjaldskrár töxtum bæði í **raforkukaupum** sem og **raforkuflutningi**, þ.e. svonefndum skerðanlegum taxta.

Ljóst er að þessir sértaxtar, ásamt niðurgreiðslum, lögðu grundvöllinn að því að rekstur rafkynntra hitaveitna gengi upp. Í framangreindri skýrslu frá 2016 er ágætlega rakið hvernig þessi munur á orkuverði annars vegar og flutningsverði hins vegar hefur skipt sköpum í rekstrarafkomu rafkyntra veitna.

Einnig eru þar raktar fleiri tillögur um hvernig megi bæta rekstrarafkomuna, s.s. með öðrum orkugjöfum eins og varmadælum líkt og gert hefur verið í Vestmannaeyjum.

Eins og áður segir hefur húshitun frá rafkynntum veitum notið niðurgreiðslna úr ríkissjóði. Fjárhæð þeirra hefur hins vegar **ekki verið í samræmi í þær niðurgreiðslur sem bein raforkunotkun til húshitunar hefur notið**. Það að íbúar sem njóta húshitunar frá rafkynntum hitaveitum njóti lægri niðurgreiðslna en íbúar sem njóta beinnar rafkyndingar felur auðvitað í sér mismunun milli íbúa sem ekki er hægt að réttlæta.

Ófullnægjandi staða rafkynntra hitaveitna

Á undanförunum árum hafa rekstrarforsendur rafkynntra hitaveitna breyst verulega til hins verra og stefnir í en frekari breytingar sem rekja má til hækkandi raforkuverðs og breytinga á gjaldskrá raforkuflutnings.

Þannig hefur verð á skerðanlegri orku farið hækkandi og munurinn á milli þess og verðs á forgangsorku farið ört minnkandi. Með aukinni flutningsgetu og sterkara flutningskerfi munu rafkyntu veiturnar einnig staðið frammi fyrir því að gjaldskrá skerðanlegs flutnings og þar með lægra verð sé ekki lengur í boði.

Þá er það auðvitað mjög sérstakt ef viðbótarorkugjafar eins og varmadælustöðvar sem eiga að gera rekstur fjarvarmaveitu hagstæðari leiða til þess að gjaldskrá flutnings verði óhagstæðari sem aftur leiðir til þess að ávinningur af breytingunni verður minni eða enginn. Eins og áður segir þá felur munur á niðurgreiðsluhlutfalli einnig í sér mismunun milli viðskiptavina.

Þessi staða leiðir á endanum til þess að rekstur rafkyntra hitaveitna er ekki samkeppnishæfur við aðra húshitun og þá eftir atvikum beinni rafhitun eða húshitun sem byggir á brennslu jarðefnaeldsneytis eða annars eldsneytis.

Hér þarf að hafa í huga að þurfi rafkynntar hitaveitur að sækja þennan hækkandi rekstrarkostnað með **hærri gjaldskrá** getur það beinlínis leitt til þess að viðskiptavinir **aftengja sig veitunum** og taki upp beina rafhitun með eða án varmadælu við hvert hús. Um leið veikjast enn frekar rekstrarforsendur viðkomandi fjarvarmaveitu og á endanum þarf lokar starfsseminni með tilheyrandi kostnaði fyrir notendur veitunnar auk þess sem afskrifa þarf milljarða fjárfestingar rafkynntu hitaveitnanna.

Nauðsynlegar aðgerðir – orkuöryggi almennings

Til þess að tryggja framtíð fjarvarmaveitna og þar með orkuöryggi íbúa á þeim köldu svæðum sem þær þjóna, er mikilvægt að treysta rekstrargrundvöll þeirra og um leið samkeppnishæfni þeirra gagnvart öðrum orkugjöfum og þá eftir atvikum beinni rafhitun.

Þessar aðgerðir lúta að eftirfarandi þáttum:

- Tryggja jafna og stöðuga verðlagningu raforku og sérstakan lágan taxta fyrir fjarvarmaveitur.
- Tryggja sérstakan flutningstaxta fyrir fjarvarmaveitur sem tekur fullt tillit til sérstöðu þeirra.
- Tryggt sé að niðurgreiðslur til notenda fjarvarmaveitna verði auknar til samræmis við niðurgreiðslu á beinni rafkyndingu húsa.

Alvarlega staða

Mikilvægt er að þegar í stað sé ráðist í ofangreindar aðgerðir og því mikilvægt að við breytingar á raforkulögum sem snúa að orkuöryggi almennings sé um þetta fjallað og nauðsynlegar heimildir komi inn í lögin.

Þá er mikilvægt að minna á tengslin við loftslagsmarkmið Íslands enda mikilvægt að fjarvarmaveiturnar á Íslandi þurfi ekki ítrekað að stóla á olúbrennslu í rekstri sínum eins og ítrekað hefur verið raunin.

HS Veitur þakka tækifærið til þess að koma að umsögn um þetta mikilvæga mál sem orkuöryggi almennings er og þar með rekstrargrundvöllur rafkynntar hitaveitna.

f.h. HS Veitna

Baldur Dýrfjörð lögfræðingur